

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δέκατο πενταμελές τμήμα)

της 18ης Μαΐου 2022*

«Κρατικές ενισχύσεις – Αγορά των αεροπορικών μεταφορών της Γερμανίας – Δάνειο χορηγηθέν από τη Γερμανία στην Condor Flugdienst – Απόφαση κηρύσσουσα την ενίσχυση συμβατή με την εσωτερική αγορά – Άρθρο 107, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ – Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων – Εγγενείς δυσχέρειες που δεν προέκυψαν από αυθαίρετη κατανομή των δαπανών στο εσωτερικό του ομίλου – Δυσχέρειες τόσο σοβαρές, ώστε να μην μπορούν να αντιμετωπιστούν από τον ίδιο τον όμιλο – Κίνδυνος διαταραχής στην παροχή μιας σημαντικής υπηρεσίας»

Στην υπόθεση T-577/20,

Ryanair DAC, με έδρα το Swords (Ιρλανδία), εκπροσωπούμενη από τον E. Vahida, την F.-C. Larpénote καθώς και τους V. Blanc, S. Rating και I.-Γ. Μεταξά-Μαραγκίδη, δικηγόρους,

προσφεύγουσα,

κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τους L. Flynn και V. Bottka,

καθής,

υποστηριζόμενης από

την **Condor Flugdienst GmbH**, με έδρα το Neu-Isenburg (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τους A. Birnstiel και S. Blazek, δικηγόρους,

παρεμβαίνουσα,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δέκατο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Kornezov (εισηγητή), πρόεδρο, E. Buttigieg, K. Kowalik-Bańczyk, G. Hesse και D. Petrlík, δικαστές,

γραμματέας: Η. Πολλάλης, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησεως της 7ης Δεκεμβρίου 2021,

εκδίδει την παρούσα

Απόφαση

- 1 Με την προσφυγή που άσκησε δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ, η προσφεύγουσα, Ryanair DAC, ζητεί την ακύρωση της απόφασης C(2019) 7429 τελικό της Επιτροπής, της 14ης Οκτωβρίου 2019, σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.55394 (2019/N) – Γερμανία – Ενίσχυση διάσωσης προς την Condor (ΕΕ 2020, C 294, σ. 3, στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση).

I. Ιστορικό της διαφοράς

- 2 Η παρεμβαίνουσα, Condor Flugdienst GmbH, είναι αεροπορική εταιρία που εκτελεί ναυλωμένες πτήσεις και της οποίας η έδρα βρίσκεται στο Neu-Isenburg (Γερμανία). Η εταιρία παρέχει, κυρίως σε ταξιδιωτικούς πράκτορες, υπηρεσίες αεροπορικών μεταφορών από τους αερολιμένες της Φρανκφούρτης, του Ντίσελντορφ, του Μονάχου και του Αμβούργου (Γερμανία), εστιάζοντας στην αγορά των ταξιδιών αναψυχής. Κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση διαφοράς, η παρεμβαίνουσα ανήκε κατά 100 % στην Thomas Cook Group plc (στο εξής: όμιλος Thomas Cook).
- 3 Στις 23 Σεπτεμβρίου 2019, ο όμιλος Thomas Cook τέθηκε υπό δικαστική εκκαθάριση και έπαυσε τις δραστηριότητές του.
- 4 Ως εκ τούτου, στις 25 Σεπτεμβρίου 2019, η παρεμβαίνουσα αναγκάστηκε να ζητήσει την κίνηση διαδικασίας αφερεγγυότητας.
- 5 Την ίδια ημέρα, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κοινοποίησε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέτρο ενίσχυσης για τη διάσωση της παρεμβαίνουσας, υπό τη μορφή δανείου ύψους 380 εκατομμυρίων ευρώ από την Kreditanstalt für Wiederaufbau (Δημόσια Τράπεζα Ανάπτυξης), με εγγύηση κατά 50 % από το ομόσπονδο κρατίδιο της Έσσης (Γερμανία) και κατά 100 % από το γερμανικό ομοσπονδιακό κράτος (στο εξής: επίμαχο μέτρο).
- 6 Το επίμαχο μέτρο περιορίζεται σε χρονικό διάστημα έξι μηνών και αποσκοπεί στη διατήρηση της ομαλότητας των αεροπορικών μεταφορών και στον περιορισμό των αρνητικών συνεπειών που είχε για την παρεμβαίνουσα, τους επιβάτες και το προσωπικό της η εκκαθάριση της μητρικής της εταιρίας, παρέχοντάς της τη δυνατότητα να συνεχίσει τις δραστηριότητές της μέχρις ότου επιτευχθεί συμφωνία με τους πιστωτές της και πραγματοποιηθεί η πώληση της εταιρίας.
- 7 Στις 14 Οκτωβρίου 2019, η Επιτροπή, χωρίς να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας που προβλέπει το άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, με την οποία διαπίστωσε ότι το επίμαχο μέτρο συνιστούσε κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και ότι ήταν συμβατό με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ και των κατευθυντηρίων γραμμών σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση μη χρηματοπιστωτικών προβληματικών επιχειρήσεων (ΕΕ 2014, C 249, σ. 1, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές).

II. Αιτήματα των διαδίκων

- 8 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:
- να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση·
 - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.
- 9 Η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα ζητούν από το Γενικό Δικαστήριο:
- να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·
 - να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

III. Σκεπτικό

- 10 Προς στήριξη της προσφυγής, η προσφεύγουσα προβάλλει πέντε λόγους ακυρώσεως, οι οποίοι στηρίζονται, ο πρώτος σε παράβαση του σημείου 22 των κατευθυντηρίων γραμμών, ο δεύτερος σε παράβαση του σημείου 44, στοιχείο β', των ως άνω κατευθυντηρίων γραμμών, ο τρίτος σε παράβαση του σημείου 74 των εν λόγω κατευθυντηρίων γραμμών, ο τέταρτος σε προσβολή των διαδικαστικών δικαιωμάτων της και ο πέμπτος σε παράβαση της υποχρέωσης αιτιολόγησης.

A. Επί του παραδεκτού

- 11 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι νομιμοποιείται ενεργητικώς ως «ενδιαφερομένη» κατά την έννοια του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ και ως «ενδιαφερόμενο μέρος» κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο η', του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2015, περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 ΣΛΕΕ (ΕΕ 2015, L 248, σ. 9), και ότι, ως εκ τούτου, δύναται να ασκήσει προσφυγή ακυρώσεως, για την προάσπιση των διαδικαστικών δικαιωμάτων της, κατά της προσβαλλόμενης απόφασης, η οποία εκδόθηκε χωρίς να κινηθεί επίσημη διαδικασία έρευνας.
- 12 Η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα δεν αμφισβητούν το παραδεκτό της προσφυγής.
- 13 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, οσάκις η Επιτροπή εκδίδει απόφαση για τη μη διατύπωση αντιρρήσεων σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 3, του κανονισμού 2015/1589, όπως εν προκειμένω, κρίνει όχι μόνον το επίμαχο μέτρο συμβατό με την εσωτερική αγορά, αλλά επίσης αρνείται, σιωπηρώς, να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας που προβλέπει το άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ και το άρθρο 6, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2011, Αυστρία κατά Scheucher-Fleisch κ.λπ., C-47/10 P, EU:C:2011:698, σκέψη 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Εφόσον η Επιτροπή διαπιστώσει, μετά από προκαταρκτική εξέταση, ότι το κοινοποιηθέν μέτρο δημιουργεί αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά, υποχρεούται, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 4, του κανονισμού 2015/1589, να λάβει απόφαση για την κίνηση επίσημης διαδικασίας έρευνας σύμφωνα με το άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ και το άρθρο 6, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού. Κατά την τελευταία αυτή διάταξη, η απόφαση καλεί το οικείο κράτος μέλος και τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν παρατηρήσεις εντός

- ορισμένης προθεσμίας, η οποία συνήθως δεν υπερβαίνει τον ένα μήνα (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 24ης Μαΐου 2011, Επιτροπή κατά Kronoplly και Kronotex, C-83/09 P, EU:C:2011:341, σκέψη 46).
- 14 Σε περίπτωση μη κινήσεως, όπως εν προκειμένω, της επίσημης διαδικασίας έρευνας, τα ενδιαφερόμενα μέρη, τα οποία θα μπορούσαν να καταθέσουν παρατηρήσεις κατά το ως άνω δεύτερο στάδιο, στερούνται τη δυνατότητα αυτή. Προς επανόρθωση της ανωτέρω κατάστασης, αναγνωρίζεται στα ενδιαφερόμενα μέρη το δικαίωμα να προσβάλουν, ενώπιον του δικαστή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την απόφαση της Επιτροπής να μην κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας. Επομένως, προσφυγή που ασκεί ενδιαφερόμενος κατά την έννοια του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ για την ακύρωση απόφασης που εκδόθηκε βάσει του άρθρου 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ είναι παραδεκτή, όταν ο προσφεύγων επιδιώκει να διασφαλίσει τα διαδικαστικά δικαιώματα που αντλεί από την τελευταία αυτή διάταξη (βλ. απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 2010, NDSHT κατά Επιτροπής, C-322/09 P, EU:C:2010:701, σκέψη 56 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
 - 15 Επιπροσθέτως, υπό το πρίσμα του άρθρου 1, στοιχείο η', του κανονισμού 2015/1589, επιχείρηση η οποία είναι ανταγωνίστρια του δικαιούχου μέτρου ενίσχυσης περιλαμβάνεται αναμφισβήτητα μεταξύ των «ενδιαφερομένων», κατά την έννοια του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ (βλ. απόφαση της 3ης Σεπτεμβρίου 2020, Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-817/18 P, EU:C:2020:637, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
 - 16 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι υφίσταται σχέση ανταγωνισμού, αν και περιορισμένη, μεταξύ της προσφεύγουσας και της παρεμβαίνουσας. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα υποστήριξε, χωρίς να αντικρουστεί επ' αυτού, ότι διασφαλίζει την αεροπορική συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση της Γερμανίας επί 20 και πλέον έτη, ότι το 2019 μετέφερε πάνω από 19 εκατομμύρια επιβάτες από και προς τη Γερμανία και ότι το μερίδιό της στη γερμανική αγορά αεροπορικής μεταφοράς επιβατών ανερχόταν περίπου σε 9 %, γεγονός το οποίο την καθιστούσε τη δεύτερη μεγαλύτερη αεροπορική εταιρία στη Γερμανία. Η προσφεύγουσα τόνισε, επίσης, ότι το πρόγραμμά της πτήσεων για το καλοκαίρι του 2020, το οποίο καταρτίστηκε πριν από την εξάπλωση της πανδημίας COVID-19, περιλάμβανε 265 προορισμούς με σημεία αναχωρήσεως από 14 αερολιμένες της Γερμανίας. Επιπλέον, στην παράγραφο 7 της προσβαλλόμενης απόφασης, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι ορισμένοι προορισμοί της παρεμβαίνουσας εξυπηρετούνταν και από την προσφεύγουσα και ότι οι εν λόγω αεροπορικές εταιρίες ήταν ανταγωνίστριες μεταξύ τους όσον αφορά την πώληση θέσεων απευθείας στους τελικούς πελάτες. Ως εκ τούτου, καίτοι η πώληση των εν λόγω θέσεων αντιπροσωπεύει μικρό μόνο μέρος των πωλήσεων της παρεμβαίνουσας, δεν αμφισβητείται η σχέση ανταγωνισμού μεταξύ αυτής και της προσφεύγουσας όσον αφορά τις εν λόγω πωλήσεις.
 - 17 Επομένως, η προσφεύγουσα είναι ενδιαφερόμενο μέρος το οποίο έχει συμφέρον να προασπίσει τα διαδικαστικά δικαιώματα που αντλεί από το άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ.
 - 18 Κατά συνέπεια, η προσφυγή πρέπει να κριθεί παραδεκτή καθόσον η προσφεύγουσα προβάλλει προσβολή των διαδικαστικών δικαιωμάτων της.
 - 19 Επομένως, ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο επιδιώκεται να διασφαλιστεί ο σεβασμός των διαδικαστικών δικαιωμάτων της προσφεύγουσας, είναι παραδεκτός.

- 20 Επιπροσθέτως, η προσφεύγουσα δικαιούται, προκειμένου να αποδείξει προσβολή των διαδικαστικών δικαιωμάτων της λόγω των αμφιβολιών που θα έπρεπε να εγείρει το επίμαχο μέτρο ως προς τη συμβατότητά του με την εσωτερική αγορά, να προβάλει επιχειρήματα ώστε να αποδείξει ότι η διαπίστωση περί συμβατότητας του μέτρου αυτού με την εσωτερική αγορά στην οποία κατέληξε η Επιτροπή ήταν εσφαλμένη, όπερ, κατά μείζονα λόγο, είναι ικανό να αποδείξει ότι η Επιτροπή όφειλε να έχει αμφιβολίες κατά την εκ μέρους της εκτίμηση της συμβατότητας του μέτρου αυτού με την εσωτερική αγορά. Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο έχει την εξουσία να εξετάσει τα επί της ουσίας επιχειρήματα που προέβαλε η προσφεύγουσα στο πλαίσιο του πρώτου, του δεύτερου και του τρίτου λόγου ακυρώσεως και στα οποία αυτή παραπέμπει στο πλαίσιο του τετάρτου λόγου ακυρώσεως, προκειμένου να εξακριβώσει αν αυτά είναι ικανά να ενισχύσουν τον λόγο που η τελευταία ρητώς προέβαλε όσον αφορά την ύπαρξη αμφιβολιών που δικαιολογούν την κίνηση της διαδικασίας του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ (πρβλ. αποφάσεις της 13ης Ιουνίου 2013, Ryanair κατά Επιτροπής, C-287/12 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2013:395, σκέψεις 57 έως 60, και της 6ης Μαΐου 2019, Scor κατά Επιτροπής, T-135/17, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2019:287, σκέψη 77).
- 21 Όσον αφορά τον πέμπτο λόγο ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται παράβαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως, υπογραμμίζεται ότι η παράβαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως συνιστά παράβαση ουσιώδους τύπου και αποτελεί λόγο ακυρώσεως δημοσίας τάξεως τον οποίον ο δικαστής της Ένωσης οφείλει να εξετάζει αυτεπαγγέλτως και ο οποίος δεν σχετίζεται με την ουσιαστική νομιμότητα της προσβαλλόμενης απόφασης (πρβλ. απόφαση της 2ας Απριλίου 1998, Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, C-367/95 P, EU:C:1998:154, σκέψη 67).

B. Επί της ουσίας

- 22 Καταρχάς πρέπει να εξεταστεί ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως.

1. Επί του τετάρτου λόγου ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται προσβολή των διαδικαστικών δικαιωμάτων της προσφεύγουσας

- 23 Στο πλαίσιο του τετάρτου λόγου ακυρώσεως, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι τρεις ενδείξεις σχετικά με το περιεχόμενο της προσβαλλόμενης απόφασης, οι οποίες αντιστοιχούν στους τρεις πρώτους λόγους ακυρώσεως, καταδεικνύουν, κατά την άποψή της, τις αμφιβολίες τις οποίες όφειλε να έχει η Επιτροπή κατά την προκαταρκτική εξέταση του επίμαχου μέτρου.
- 24 Καταρχάς, πρέπει να υπομνησθούν οι αρχές που διέπουν τον έλεγχο νομιμότητας, βάσει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ, απόφασης για τη μη διατύπωση αντιρρήσεων, πριν εξετασθεί η δέσμη ενδείξεων που προβάλλει η προσφεύγουσα.

α) Εφαρμοστέες αρχές

- 25 Κατά τη νομολογία, όταν η Επιτροπή, μετά από πρώτη εξέταση στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, δεν μπορεί να σχηματίσει την πεποίθηση ότι ένα μέτρο κρατικής ενίσχυσης είτε δεν συνιστά «ενίσχυση» κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ είτε, αν χαρακτηριστεί ως ενίσχυση, συμβιβάζεται με τη Συνθήκη ΛΕΕ ή όταν η διαδικασία αυτή δεν της έχει επιτρέψει να υπερβεί όλες τις σοβαρές δυσχέρειες που ανέκυψαν κατά την εκτίμηση της συμβατότητας του εν λόγω μέτρου με την κοινή αγορά, τότε το θεσμικό αυτό όργανο οφείλει να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας του άρθρου 108,

- παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, χωρίς να διαθέτει συναφώς διακριτική ευχέρεια (πρβλ. απόφαση της 10ης Μαΐου 2005, Ιταλία κατά Επιτροπής, C-400/99, EU:C:2005:275, σκέψη 47). Η υποχρέωση αυτή επιβεβαιώνεται, εξάλλου, ρητώς από τις διατάξεις του άρθρου 4, παράγραφος 4, σε συνδυασμό με εκείνες του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 2015/1589 (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2008, British Aggregates κατά Επιτροπής, C-487/06 P, EU:C:2008:757, σκέψη 113).
- 26 Το άρθρο 4 του κανονισμού 2015/1589 διαλαμβάνει συναφώς ότι, εφόσον το κοινοποιηθέν από το οικείο κράτος μέλος μέτρο συνιστά πράγματι ενίσχυση, η ύπαρξη ή η έλλειψη «αμφιβολιών» ως προς τη συμβατότητα του μέτρου αυτού με την εσωτερική αγορά παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα, μετά από προκαταρκτική εξέταση, να αποφασίσει αν θα κινήσει ή όχι την επίσημη διαδικασία έρευνας.
- 27 Η έννοια των αμφιβολιών που διαλαμβάνεται στο άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, του κανονισμού 2015/1589 έχει αντικειμενικό χαρακτήρα. Η ύπαρξη των εν λόγω αμφιβολιών πρέπει να αναζητηθεί τόσο στις συνθήκες εκδόσεως της προσβαλλόμενης πράξης όσο και στο περιεχόμενό της, κατά τρόπον αντικειμενικό, βάσει συγκρίσεως των αιτιολογικών σκέψεων της απόφασης με τα στοιχεία τα οποία η Επιτροπή μπορούσε να έχει στη διάθεσή της όταν αποφάνθηκε επί της συμβατότητας των επίμαχων ενισχύσεων με την εσωτερική αγορά. Επομένως, ο έλεγχος νομιμότητας που ασκεί το Γενικό Δικαστήριο επί της υπάρξεως σοβαρών αμφιβολιών υπερβαίνει, εκ φύσεως, την αναζήτηση της πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως (πρβλ. αποφάσεις της 2ας Απριλίου 2009, Bouygues και Bouygues Télécom κατά Επιτροπής, C-431/07 P, EU:C:2009:223, σκέψη 63, και της 10ης Ιουλίου 2012, Smurfit Kappa Group κατά Επιτροπής, T-304/08, EU:T:2012:351, σκέψη 80 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Τα πληροφοριακά στοιχεία τα οποία «μπορούσε να έχει στη διάθεσή της» η Επιτροπή περιλαμβάνουν αυτά που είναι κρίσιμα για την εκτίμηση στην οποία πρέπει να προβεί και τα οποία θα μπορούσαν, κατόπιν αιτήματός της, να προσκομισθούν κατά το στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης (πρβλ. απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2017, Επιτροπή κατά Frucosa Košice, C-300/16 P, EU:C:2017:706, σκέψη 71). Συνεπώς, καίτοι ενδέχεται, κατά περίπτωση, να χρειαστεί να μην περιοριστεί η Επιτροπή απλώς στην εξέταση των πραγματικών και νομικών στοιχείων που της έχουν γνωστοποιηθεί, αντιθέτως, η Επιτροπή δεν οφείλει να αναζητεί, με δική της πρωτοβουλία και ελλείψει οποιασδήποτε σχετικής ένδειξης, όλες τις πληροφορίες που θα μπορούσαν να συνδέονται με την υπόθεση της οποίας έχει επιληφθεί, ακόμη και αν πρόκειται για πληροφορίες που βρίσκονται στη δημόσια σφαίρα (πρβλ. αποφάσεις της 29ης Απριλίου 2021, Achemos Grupė και Achema κατά Επιτροπής, C-847/19 P, EU:C:2021:343, σκέψεις 49 και 50, και της 2ας Σεπτεμβρίου 2021, Επιτροπή κατά Tempus Energy και Tempus Energy Technology, C-57/19 P, EU:C:2021:663, σκέψη 45).
- 28 Στην προσφεύγουσα απόκειται να αποδείξει την ύπαρξη αμφιβολιών, απόδειξη την οποία μπορεί να παράσχει βάσει δέσμης συγκλινουσών ενδείξεων (πρβλ. απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2018, ΗΗ Ferries κ.λπ. κατά Επιτροπής, T-68/15, EU:T:2018:563, σκέψη 63 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 29 Υπό το πρίσμα ακριβώς της νομολογίας αυτής πρέπει να εξεταστούν τα επιχειρήματα που προέβαλε η προσφεύγουσα προκειμένου να αποδείξει την ύπαρξη αμφιβολιών λόγω των οποίων η Επιτροπή θα έπρεπε να έχει κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας.

β) Επί της ενδείξεως περί παραβάσεως του σημείου 22 των κατευθυντηρίων γραμμών

- 30 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η Επιτροπή παρέβη το σημείο 22 των κατευθυντηρίων γραμμών, γεγονός το οποίο είναι ενδεικτικό της ύπαρξης αμφιβολιών ως προς τη συμβατότητα του επίμαχου μέτρου με την εσωτερική αγορά.
- 31 Το σημείο 22 των κατευθυντηρίων γραμμών προβλέπει τα ακόλουθα:
- «Μια επιχείρηση που ανήκει ή έχει εξαγορασθεί από ευρύτερο επιχειρηματικό όμιλο δεν είναι καταρχήν επιλέξιμη για ενισχύσεις δυνάμει των παρουσών κατευθυντηρίων γραμμών, εκτός εάν μπορεί να αποδειχθεί ότι η εταιρεία έχει εγγενείς δυσχέρειες οι οποίες δεν έχουν προκύψει από την αυθαίρετη κατανομή των δαπανών στο εσωτερικό του ομίλου και ότι οι δυσχέρειες αυτές είναι τόσο σοβαρές, ώστε να μην μπορούν να αντιμετωπιστούν από τον ίδιο τον όμιλο. [...]»
- 32 Κατά την προσφεύγουσα, το σημείο 22 των κατευθυντηρίων γραμμών προβλέπει τρεις διακριτές και σωρευτικές προϋποθέσεις για τη χορήγηση ενίσχυσης διάσωσης σε επιχείρηση ανήκουσα σε ευρύτερο επιχειρηματικό όμιλο, ήτοι, πρώτον, ότι η επιχείρηση έχει εγγενείς δυσχέρειες, δεύτερον, ότι οι εν λόγω δυσχέρειες δεν έχουν προκύψει από την αυθαίρετη κατανομή των δαπανών στο εσωτερικό του ομίλου και, τρίτον, ότι οι εν λόγω δυσχέρειες είναι τόσο σοβαρές, ώστε να μην μπορούν να αντιμετωπιστούν από τον ίδιο τον όμιλο. Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή προέβη σε εσφαλμένη νομική ερμηνεία του σημείου αυτού, καθόσον έκρινε ότι οι ανωτέρω δύο πρώτες προϋποθέσεις συνιστούσαν μία και μόνη προϋπόθεση, η οποία έπρεπε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι δυσχέρειες του δικαιούχου της ενίσχυσης είναι εγγενείς εφόσον δεν προκύπτουν από αυθαίρετη κατανομή των δαπανών στο εσωτερικό του ομίλου.
- 33 Επιπλέον, κατά την προσφεύγουσα, καμία από τις προϋποθέσεις που μνημονεύονται στο σημείο 22 των κατευθυντηρίων γραμμών δεν πληρούται στην προκειμένη περίπτωση.
- 34 Η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα αμφισβητούν τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας.
- 35 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται ότι δεν αμφισβητείται ότι η παρεμβαίνουσα, δικαιούχος της επίμαχης ενίσχυσης, ανήκε, κατά την ημερομηνία έκδοσης της προσβαλλόμενης απόφασης, σε ευρύτερο επιχειρηματικό όμιλο, κατά την έννοια του σημείου 22 των κατευθυντηρίων γραμμών. Πρέπει, επομένως, να εξεταστεί αν η Επιτροπή όφειλε να έχει αμφιβολίες όσον αφορά το ζήτημα κατά πόσον πληρούνταν οι λοιπές προϋποθέσεις που διαλαμβάνονται στο εν λόγω σημείο 22.
- 1) Επί του ζητήματος εάν οι δυσχέρειες τις οποίες αντιμετωπίζει η παρεμβαίνουσα είναι εγγενείς και δεν προκύπτουν από αυθαίρετη κατανομή των δαπανών στο εσωτερικό του ομίλου*
- 36 Όπως προκύπτει από τις σκέψεις 32 έως 34 ανωτέρω, οι διάδικοι διαφωνούν όσον αφορά τόσο την ερμηνεία του σημείου 22 των κατευθυντηρίων γραμμών όσο και την εφαρμογή του στην προκειμένη περίπτωση.
- 37 Επομένως, τα δύο αυτά ζητήματα πρέπει να εξεταστούν διαδοχικά.

ι) Επί της ερμηνείας του σημείου 22 των κατευθυντηρίων γραμμών

- 38 Κατά την προσφεύγουσα, το σημείο 22 των κατευθυντηρίων γραμμών περιλαμβάνει, ειδικότερα, δύο διακριτές και ανεξάρτητες μεταξύ τους προϋποθέσεις, ήτοι, αφενός, ότι ο δικαιούχος της ενίσχυσης έχει εγγενείς δυσχέρειες και, αφετέρου, ότι οι δυσχέρειες αυτές δεν έχουν προκύψει από αυθαίρετη κατανομή των δαπανών στο εσωτερικό του ομίλου. Αντιθέτως, κατά την Επιτροπή και την παρεμβαίνουσα, πρόκειται για μία και μόνη προϋπόθεση η οποία πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι δυσχέρειες του δικαιούχου της ενίσχυσης πρέπει να θεωρηθούν ως εγγενείς εφόσον δεν προκύπτουν από αυθαίρετη κατανομή των δαπανών στο εσωτερικό του ομίλου.
- 39 Κατά πάγια νομολογία, για την ερμηνεία μιας διάταξης του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνο το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και οι στόχοι που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (βλ. απόφαση της 7ης Ιουνίου 2005, VEMW κ.λπ., C-17/03, EU:C:2005:362, σκέψη 41 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 40 Κατά πρώτον, όσον αφορά το γράμμα του σημείου 22 των κατευθυντηρίων γραμμών, υπενθυμίζεται ότι τα νομοθετήματα της Ένωσης διατυπώνονται σε πολλές γλώσσες και ότι οι αποδόσεις τους στις διάφορες γλώσσες είναι εξίσου αυθεντικές, με συνέπεια η ερμηνεία διάταξης του δικαίου της Ένωσης να απαιτεί σύγκριση των αποδόσεών της στις διάφορες γλώσσες (αποφάσεις της 6ης Οκτωβρίου 1982, Cilfit κ.λπ., 283/81, EU:C:1982:335, σκέψη 18, και της 6ης Οκτωβρίου 2005, Sumitomo Chemical και Sumika Fine Chemicals κατά Επιτροπής, T-22/02 και T-23/02, EU:T:2005:349, σκέψη 42).
- 41 Συναφώς, επισημαίνεται, καταρχάς, ότι, σε πλείονες γλωσσικές αποδόσεις, η σύνταξη της δευτερεύουσας πρότασης «εκτός εάν μπορεί να αποδειχθεί ότι η εταιρεία έχει εγγενείς δυσχέρειες οι οποίες δεν έχουν προκύψει από την αυθαίρετη κατανομή των δαπανών στο εσωτερικό του ομίλου και ότι οι δυσχέρειες αυτές είναι τόσο σοβαρές, ώστε να μην μπορούν να αντιμετωπιστούν από τον ίδιο τον όμιλο» διαρθρώνεται σε δύο σκέλη, τα οποία ενίοτε χωρίζονται από κόμμα, ως ακολούθως: «εκτός εάν μπορεί να αποδειχθεί [πρώτη προϋπόθεση], και ότι [δεύτερη προϋπόθεση]». Η επανάληψη του συνδέσμου «ότι» της δευτερεύουσας πρότασης δείχνει, επομένως, ότι πρόκειται για δύο προϋποθέσεις, εκ των οποίων η πρώτη, που τίθεται μετά το πρώτο «ότι», συνδέεται με το γεγονός ότι ο δικαιούχος έχει εγγενείς δυσχέρειες οι οποίες δεν έχουν προκύψει από αυθαίρετη κατανομή των δαπανών στο εσωτερικό του ομίλου και η δεύτερη, η οποία τίθεται μετά το δεύτερο «ότι», συνδέεται με το γεγονός ότι οι εν λόγω δυσχέρειες είναι τόσο σοβαρές, ώστε να μην μπορούν να αντιμετωπιστούν από τον ίδιο τον όμιλο. Η εν λόγω πρώτη προϋπόθεση εμφανίζεται, συνεπώς, ως μία και μόνη προϋπόθεση. Η εν λόγω συντακτική δομή παρατηρείται μεταξύ άλλων στις αποδόσεις στην τσεχική, την αγγλική, τη γαλλική, την κροατική, την ιταλική, τη μαλτέζικη, την ολλανδική, την πολωνική, την πορτογαλική, τη ρουμανική, τη σλοβακική και τη σλοβενική γλώσσα.
- 42 Εν συνεχεία, επισημαίνεται ότι η απόδοση στη γερμανική γλώσσα αναφέρει ρητώς ότι ως «εγγενείς» θεωρούνται οι δυσχέρειες που δεν έχουν προκύψει από αυθαίρετη κατανομή των δαπανών στο εσωτερικό του ομίλου («wenn es sich bei den Schwierigkeiten des betreffenden Unternehmens nachweislich um Schwierigkeiten des Unternehmens selbst handelt, die nicht auf eine willkürliche Kostenverteilung innerhalb der Gruppe zurückzuführen sind»). Το ίδιο ισχύει και για τις αποδόσεις στην ελληνική και τη βουλγαρική γλώσσα.

- 43 Τα ανωτέρω παραδείγματα καταδεικνύουν ότι, σύμφωνα με το γράμμα του σημείου 22 των κατευθυντηρίων γραμμών σε πλείονες γλωσσικές αποδόσεις, οι δυσχέρειες τις οποίες αντιμετωπίζει δικαιούχος κρατικής ενίσχυσης πρέπει να θεωρούνται ως εγγενείς εφόσον δεν προκύπτουν από αυθαίρετη κατανομή των δαπανών στο εσωτερικό του ομίλου.
- 44 Τέλος, στο μέτρο που ορισμένες άλλες γλωσσικές αποδόσεις είναι λιγότερο σαφείς, υπενθυμίζεται ότι, σε περίπτωση απόκλισης μεταξύ των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεων νομοθετήματος της Ένωσης, η επίμαχη διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται με γνώμονα την εν γένει οικονομία και τον σκοπό της ρύθμισης της οποίας αποτελεί στοιχείο (πρβλ. αποφάσεις της 24ης Οκτωβρίου 1996, Kraaijeveld κ.λπ., C-72/95, EU:C:1996:404, σκέψη 28, της 24ης Φεβρουαρίου 2000, Επιτροπή κατά Γαλλίας, C-434/97, EU:C:2000:98, σκέψη 22, και της 7ης Δεκεμβρίου 2000, Ιταλία κατά Επιτροπής, C-482/98, EU:C:2000:672, σκέψη 49).
- 45 Κατά δεύτερον, όσον αφορά το πλαίσιο και τους σκοπούς της ρύθμισης της οποίας το σημείο 22 των κατευθυντηρίων γραμμών αποτελεί μέρος, υπενθυμίζεται ότι ο κανόνας που περιλαμβάνεται στο εν λόγω σημείο σκοπεί, μεταξύ άλλων, να εμποδίσει έναν όμιλο επιχειρήσεων από το να μετακυλίσει στο Δημόσιο τα έξοδα ενός σχεδίου διάσωσης ή αναδιάρθρωσης μιας από τις επιχειρήσεις που τον αποτελούν, όταν η επιχείρηση αυτή είναι προβληματική και οι δυσχέρειες της οφείλονται στον ίδιο τον όμιλο λόγω αυθαίρετης κατανομής των δαπανών στο εσωτερικό του (πρβλ. απόφαση της 13ης Μαΐου 2015, Niki Luftfahrt κατά Επιτροπής, T-511/09, EU:T:2015:284, σκέψη 159).
- 46 Επομένως, ο σκοπός του εν λόγω σημείου 22 είναι να αποτρέψει έναν όμιλο επιχειρήσεων από το να μετακυλίσει τις δαπάνες, τα χρέη ή το παθητικό του σε μια οντότητα του ομίλου καθιστώντας την κατ' αυτόν τον τρόπο επιλέξιμη για ενίσχυση διάσωσης, ενώ άλλως δεν θα ήταν επιλέξιμη. Με άλλα λόγια, σκοπός του εν λόγω σημείου 22 είναι να αποτρέψει την καταστρατήγηση, μέσω μηχανισμών που έχουν δημιουργηθεί τεχνητά στο εσωτερικό ενός ομίλου, των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων. Αντιθέτως, σκοπός του ως άνω σημείου δεν είναι να αποκλείσει από το πεδίο εφαρμογής των ενισχύσεων διάσωσης μια εταιρία που ανήκει σε όμιλο για τον λόγο και μόνον ότι οι δυσχέρειες της οφείλονται σε δυσχέρειες που αντιμετωπίζει ο υπόλοιπος όμιλος ή άλλη εταιρία του ομίλου, υπό την προϋπόθεση ασφαλώς ότι οι δυσχέρειες αυτές δεν έχουν δημιουργηθεί τεχνητώς ή δεν έχουν κατανεμηθεί κατά τρόπο αυθαίρετο στο εσωτερικό του ομίλου.
- 47 Τα επιχειρήματα, ωστόσο, της προσφεύγουσας θα είχαν αρνητικές συνέπειες για την αμοιβαία οικονομική συνδρομή στο εσωτερικό ομίλων επιχειρήσεων, αποθαρρύνοντας εταιρία του ομίλου η οποία έχει καλύτερες επιδόσεις από το να συνδράμει άλλη εταιρία του ίδιου ομίλου η οποία αντιμετωπίζει οικονομικές δυσχέρειες, με κίνδυνο η πρώτη να καταστεί μη επιλέξιμη για ενίσχυση διάσωσης σε περίπτωση που οι δυσχέρειες αυτές επεκταθούν και στην ίδια λόγω ακριβώς της συνδρομής την οποία χορήγησε.
- 48 Υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων, η φράση «εκτός εάν μπορεί να αποδειχθεί ότι η εταιρεία έχει εγγενείς δυσχέρειες οι οποίες δεν έχουν προκύψει από την αυθαίρετη κατανομή των δαπανών στο εσωτερικό του ομίλου», που περιλαμβάνεται στο σημείο 22 των κατευθυντηρίων γραμμών, περιέχει μία και μόνη προϋπόθεση η οποία πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι δυσχέρειες τις οποίες αντιμετωπίζει επιχείρηση ανήκουσα σε όμιλο πρέπει να θεωρούνται ως εγγενείς, εφόσον δεν προκύπτουν από αυθαίρετη κατανομή των δαπανών στο εσωτερικό του ομίλου.

ii) Εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση

- 49 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, πρώτον, παραπέμποντας στις παραγράφους 19 και 57 της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι η παρεμβαίνουσα δεν αντιμετωπίζει εγγενείς, αλλά εξωγενείς δυσχέρειες, υπό την έννοια ότι αυτές οφείλονται σε αιτίες αναγόμενες στην εσωτερική οργάνωση του ομίλου Thomas Cook. Συγκεκριμένα, παρά τις δυσχέρειες του εν λόγω ομίλου, η παρεμβαίνουσα πραγματοποίησε κέρδη προ τόκων και φόρων από τις δραστηριότητές της κατά την περίοδο 2017-2019. Συνεπώς, η παρεμβαίνουσα είναι μια κερδοφόρα και ανταγωνιστική αεροπορική εταιρία, η οποία οδηγήθηκε σε κατάρρευση από τη μητρική της εταιρία. Δεύτερον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι οι δυσχέρειες της παρεμβαίνουσας έχουν προκύψει από αυθαίρετη κατανομή των δαπανών στο εσωτερικό του ομίλου. Συγκεκριμένα, κατά τις παραγράφους 15 και 57 της προσβαλλόμενης απόφασης, σημαντικό μέρος των ρευστών διαθεσίμων που συσώρευσε η παρεμβαίνουσα στη διάρκεια των τελευταίων ετών διοχετεύθηκε προς τη μητρική της εταιρία μέσω του από κοινού υπολογισμού των ταμειακών διαθεσίμων (cash-pool) του ομίλου, σύστημα το οποίο η προσφεύγουσα χαρακτηρίζει τεχνητό και καταναγκαστικό.
- 50 Από τις παραγράφους 15 έως 17, 80 και 109 της προσβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι οι δυσχέρειες της παρεμβαίνουσας είχαν προκύψει κατά κύριο λόγο από τη θέση του ομίλου Thomas Cook υπό εκκαθάριση, γεγονός το οποίο είχε ως συνέπεια, μεταξύ άλλων, τη διαγραφή, στο πλαίσιο του από κοινού υπολογισμού των ταμειακών διαθεσίμων του ομίλου, σημαντικού ύψους απαιτήσεων της παρεμβαίνουσας έναντι του εν λόγω ομίλου, τη διακοπή της ενδοομιλικής χρηματοδότησης και την απώλεια του κυριότερου πελάτη της, ήτοι των ταξιδιωτικών πρακτόρων του ομίλου Thomas Cook.
- 51 Πρώτον, διευκρινίζεται συναφώς ότι, όπως επισήμαναν η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, χωρίς να αντικρουσθούν από την προσφεύγουσα, ο από κοινού υπολογισμός των ταμειακών διαθεσίμων ενός ομίλου αποτελεί γνωστή και ευρέως χρησιμοποιούμενη πρακτική στο πλαίσιο ομίλων εταιριών. Ο εν λόγω από κοινού υπολογισμός λειτουργεί ως ενδοομιλική τράπεζα, υπό την έννοια ότι οι διάφορες εταιρίες του ομίλου λαμβάνουν, σε περίπτωση ανάγκης ρευστότητας, ενδοομιλικά δάνεια από τα εν λόγω ταμειακά διαθέσιμα και καταθέτουν, σε περίπτωση πλεονάσματος ρευστότητας, κεφάλαια στα κοινά ταμειακά διαθέσιμα, με αντάλλαγμα έντοκη απαίτηση έναντι των εν λόγω ταμειακών διαθεσίμων. Το εν λόγω σύστημα, το οποίο διαχειρίζεται οντότητα του ομίλου η οποία έχει δημιουργηθεί προς τούτο, σκοπεί στη διευκόλυνση της χρηματοδότησης του ομίλου μέσω εξοικονόμησης του κόστους χρηματοδότησης για τις εταιρίες του ομίλου. Συνεπώς, κατά κανόνα, κάθε εταιρία του ομίλου δύναται, σε δεδομένη στιγμή, να επωφεληθεί από το σύστημα του από κοινού υπολογισμού, αποκτώντας άμεση πρόσβαση στα ρευστά διαθέσιμα του ομίλου, ενώ ταυτόχρονα καλείται να συνεισφέρει στα εν λόγω ταμειακά διαθέσιμα σε περίπτωση που διαθέτει πλεόνασμα ρευστότητας.
- 52 Δεύτερον, όσον αφορά ειδικότερα το σύστημα του από κοινού υπολογισμού των ταμειακών διαθεσίμων του ομίλου Thomas Cook, επισημαίνεται ότι, όπως υποστηρίζει η παρεμβαίνουσα, χωρίς να αντικρούεται συναφώς από την προσφεύγουσα, το εν λόγω σύστημα είχε τεθεί σε εφαρμογή προ πολλών ετών και, συνεπώς, λειτουργούσε πολύ πριν ανακύψουν οι δυσχέρειες του ομίλου, οπότε η εφαρμογή του δεν σχετιζόταν με τις εν λόγω δυσχέρειες. Στο πλαίσιο αυτό, για παράδειγμα, η παρεμβαίνουσα είχε επωφεληθεί από το ως άνω σύστημα το 2016 λόγω της έλλειψης ρευστότητας που προκάλεσε η μείωση της ζήτησης πτήσεων προς την Τουρκία.

- 53 Τρίτον, από την παράγραφο 12 της προσβαλλόμενης απόφασης, η οποία απαριθμεί τις αιτίες στις οποίες οφείλονται οι δυσχέρειες του ομίλου Thomas Cook, προκύπτει ότι το εν λόγω σύστημα του από κοινού υπολογισμού των ταμειακών διαθεσίμων δεν ήταν η αιτία των δυσχερειών του ομίλου. Συγκεκριμένα, οι εν λόγω δυσχέρειες ήταν αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, της υψηλής δανειακής επιβάρυνσης που συνδεόταν με τις εξαγορές και τις λειτουργικές ζημίες, της περιορισμένης δραστηριότητας στη βρετανική αγορά την οποία επέτειναν οι συζητήσεις για το Brexit, της αρνητικής δημοσιογραφικής κάλυψης της αναδιάρθρωσης του ομίλου καθώς και των διαρθρωτικών αδυναμιών στην οργάνωση του ομίλου.
- 54 Μολονότι η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι το σύστημα του από κοινού υπολογισμού των ταμειακών διαθεσίμων του ομίλου Thomas Cook ήταν «τεχνητό, ζημιογόνο ή καταναγκαστικό», διαπιστώνεται ωστόσο ότι δεν παρέχει κανένα συγκεκριμένο στοιχείο ικανό να τεκμηριώσει το επιχείρημα αυτό.
- 55 Τέταρτον, η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν εξέτασε αν η συμφωνία για τον από κοινού υπολογισμό των ταμειακών διαθεσίμων μεταξύ της παρεμβαίνουσας και της Thomas Cook είχε συναφθεί υπό δίκαιες συνθήκες και αν οι κίνδυνοι καταμερίζονταν ισομερώς μεταξύ των διαφόρων εταιριών του ομίλου.
- 56 Εντούτοις, υπό το πρίσμα των παραγράφων 117 έως 120 της προσβαλλόμενης απόφασης, στις οποίες συνοψίζονται τα επιχειρήματα που προέβαλε η προσφεύγουσα στο πλαίσιο της καταγγελίας που είχε υποβάλει στην Επιτροπή σχετικά με το επίμαχο μέτρο, επισημαίνεται ότι η προσφεύγουσα, με την εν λόγω καταγγελία, δεν είχε επικαλεσθεί οποιαδήποτε μη δίκαιη εφαρμογή του συστήματος του από κοινού υπολογισμού των ταμειακών διαθεσίμων του ομίλου. Εντούτοις, από την προμνησθείσα στη σκέψη 27 ανωτέρω νομολογία προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν οφείλει να αναζητεί, με δική της πρωτοβουλία και ελλείψει οποιασδήποτε σχετικής ενδείξεως, όλες τις πληροφορίες που θα μπορούσαν να συνδέονται με την υπόθεση της οποίας έχει επιληφθεί, ακόμη και αν πρόκειται για πληροφορίες που βρίσκονται στη δημόσια σφαίρα. Ως εκ τούτου, υπό συνθήκες όπως αυτές της υπό κρίση υποθέσεως, οι οποίες συνοψίζονται στις σκέψεις 52 έως 55 ανωτέρω, και ελλείψει οποιασδήποτε συγκεκριμένης ενδείξεως περί του αντιθέτου, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή δεν όφειλε να ερευνήσει, με δική της πρωτοβουλία, κατά πόσον το σύστημα του από κοινού υπολογισμού των ταμειακών διαθεσίμων ήταν «δίκαιο».
- 57 Πέμπτον, η προσφεύγουσα αντλεί επιχείρημα από το γεγονός ότι, κατά την παράγραφο 57 της προσβαλλόμενης απόφασης, η ρευστότητα της προσφεύγουσας «εξαντλήθηκε τεχνητά», καθώς η τελευταία υποχρεώθηκε να μεταφέρει σημαντικά χρηματικά ποσά στη ζημιογόνο μητρική της εταιρία. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι το εν λόγω τμήμα της παραγράφου 57 της προσβαλλόμενης απόφασης συνοψίζει απλώς τις παρατηρήσεις της Γερμανίας επί της υποβληθείσας στην Επιτροπή καταγγελίας και, επομένως, δεν περιλαμβάνει τη νομική εκτίμηση της Επιτροπής. Η εκτίμηση αυτή περιλαμβάνεται ιδίως στην παράγραφο 80 της προσβαλλόμενης απόφασης. Από την εν λόγω παράγραφο, ωστόσο, σε συνδυασμό με τις παραγράφους 15 έως 17 της προσβαλλόμενης απόφασης, προκύπτει ότι, κατά την Επιτροπή, η παρεμβαίνουσα ήταν μια ουσιαστικά υγιής και βιώσιμη εταιρία και ότι οι οικονομικές της δυσχέρειες οφείλονταν στις δυσχέρειες της μητρικής της εταιρίας και όχι στο γεγονός ότι ο όμιλος είχε θέσει σε εφαρμογή ένα τεχνητό σύστημα με σκοπό την αποδυνάμωση της παρεμβαίνουσας.

58 Ως εκ τούτου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε την ύπαρξη αμφιβολιών ως προς τη συμβατότητα του επίμαχου μέτρου με την προϋπόθεση την οποία προβλέπει το σημείο 22 των κατευθυντηρίων γραμμών, κατά την οποία οι δυσχέρειες της παρεμβαίνουσας πρέπει να είναι εγγενείς και να μην έχουν προκύψει από αυθαίρετη κατανομή των δαπανών στο εσωτερικό του ομίλου.

2) Επί του ζητήματος αν οι δυσχέρειες της παρεμβαίνουσας ήταν τόσο σοβαρές, ώστε να μην μπορούν να αντιμετωπιστούν από τον ίδιο τον όμιλο

59 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η Επιτροπή παρέλειψε να εξετάσει, στην προσβαλλόμενη απόφαση, το ζήτημα αν ο όμιλος Thomas Cook ήταν σε θέση να αντιμετωπίσει τις δυσχέρειες της παρεμβαίνουσας, όπως απαιτεί το σημείο 22 των κατευθυντηρίων γραμμών. Κατά την προσφεύγουσα, η θέση του ομίλου Thomas Cook υπό εκκαθάριση δεν σήμαινε κατ' ανάγκην ότι ο εν λόγω όμιλος δεν ήταν σε θέση να αντιμετωπίσει τις δυσχέρειες της θυγατρικής του, δεδομένου ότι θα μπορούσε να λάβει διάφορα μέτρα, όπως η πώληση της παρεμβαίνουσας ή ο τερματισμός του συστήματος του από κοινού υπολογισμού των ταμειακών διαθεσίμων.

60 Πρώτον, επισημαίνεται ότι από τις παραγράφους 10 έως 13 της προσβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι ο όμιλος Thomas Cook, μοναδικός μέτοχος της παρεμβαίνουσας, βρισκόταν, κατά το χρονικό σημείο έκδοσης της προβαλλόμενης απόφασης, σε ιδιαίτερος δυσχερή οικονομική κατάσταση. Συγκεκριμένα, ο εν λόγω όμιλος έπαυσε τις δραστηριότητές του, με άμεση ισχύ, στις 23 Σεπτεμβρίου 2019 και, εν συνεχεία, τέθηκε υπό δικαστική εκκαθάριση με χρέος το οποίο ανερχόταν σε περίπου 1,7 δισεκατομμύριο λίρες στερλίνες (GBP) (περίπου 1,91 δισεκατομμύριο ευρώ).

61 Επιβάλλεται επομένως η διαπίστωση ότι, όπως επισήμανε και η Επιτροπή, ο όμιλος Thomas Cook δεν ήταν σε θέση να αντιμετωπίσει τις δυσχέρειες της θυγατρικής του, καθώς βρισκόταν ο ίδιος υπό εκκαθάριση και είχε παύσει το σύνολο των δραστηριοτήτων του.

62 Δεύτερον, από την παράγραφο 26 της προσβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη το ενδεχόμενο πώλησης της παρεμβαίνουσας, το οποίο συζητείτο με διάφορους ενδιαφερόμενους επενδυτές από τον Φεβρουάριο του 2019 και το οποίο θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί εντός των επόμενων τριών έως έξι μηνών. Επομένως, η προσφεύγουσα δεν δύναται να προσάψει στην Επιτροπή ότι δεν εξέτασε αν ο όμιλος Thomas Cook μπορούσε να αντιμετωπίσει τις δυσχέρειες της παρεμβαίνουσας, ιδίως μέσω της μεταβίβασης της τελευταίας. Εντούτοις, στο μέτρο που, κατά την ημερομηνία έκδοσης της προσβαλλόμενης απόφασης, οι εν λόγω συζητήσεις δεν είχαν ακόμη καρποφορήσει, η Επιτροπή δεν μπορούσε να βασίσει την εκτίμησή της σε μια μελλοντική, πλην αβέβαιη, λύση. Λαμβανομένου υπόψη του επείγοντος χαρακτήρα των ενισχύσεων διάσωσης, δεν υπάρχει, ομοίως, κανένα στοιχείο από το οποίο να προκύπτει ότι η Επιτροπή όφειλε να αναμείνει την έκβαση των εν λόγω συζητήσεων, δεδομένης της αβεβαιότητας που είναι σύμφυτη με κάθε εν εξελίξει εμπορική διαπραγμάτευση.

63 Τρίτον, όσον αφορά τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας ότι ο όμιλος Thomas Cook ή ο εκκαθαριστής θα μπορούσαν να είχαν λάβει διάφορα άλλα μέτρα, όπως ο τερματισμός του συστήματος του από κοινού υπολογισμού των ταμειακών διαθεσίμων, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι δυσχέρειες της παρεμβαίνουσας, αρκεί να σημειωθεί ότι, όπως επισήμανε η τελευταία κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, χωρίς να αντικρουστεί συναφώς από την

προσφεύγουσα, η παρεμβαίνουσα, έχοντας λάβει γνώση των χρηματοοικονομικών δυσχερειών της μητρικής της εταιρίας, έπαυσε με δική της πρωτοβουλία να συνεισφέρει στο εν λόγω σύστημα στις 5 Φεβρουαρίου 2019.

- 64 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι υφίσταντο αμφιβολίες κατά την εξέταση από την Επιτροπή της προϋπόθεσης του σημείου 22 των κατευθυντηρίων γραμμών, σύμφωνα με την οποία οι δυσχέρειες μιας επιχείρησης πρέπει να είναι τόσο σοβαρές, ώστε να μην μπορούν να αντιμετωπιστούν από τον ίδιο τον όμιλο.
- 65 Ως εκ τούτου, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η παρεμβαίνουσα δεν κατόρθωσε να αποδείξει ότι υφίσταντο αμφιβολίες κατά την εξέταση των προϋποθέσεων του σημείου 22 των κατευθυντηρίων γραμμών, οι οποίες θα έπρεπε να οδηγήσουν την Επιτροπή να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας.

γ) Επί της ενδείξεως περί παραβάσεως του σημείου 44, στοιχείο β', των κατευθυντηρίων γραμμών

- 66 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η Επιτροπή όφειλε να έχει αμφιβολίες ως προς το αν το επίμαχο μέτρο ανταποκρινόταν στις απαιτήσεις του σημείου 44, στοιχείο β', των κατευθυντηρίων γραμμών. Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή δεν απέδειξε, αφενός, ότι η παρεμβαίνουσα παρείχε σημαντική υπηρεσία κατά την έννοια του εν λόγω σημείου και, αφετέρου, ότι η εν λόγω υπηρεσία δεν μπορούσε ευχερώς να παρασχεθεί από κάποιον ανταγωνιστή.
- 67 Η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα αμφισβητούν τα ως άνω επιχειρήματα.
- 68 Προκαταρκτικώς, το Γενικό Δικαστήριο κρίνει αναγκαίο, λαμβανομένης υπόψη της απόφασης της 22ας Σεπτεμβρίου 2020, Αυστρία κατά Επιτροπής (C-594/18 P, EU:C:2020:742), να επισημάνει ότι από το σημείο 43 των κατευθυντηρίων γραμμών προκύπτει ότι, για να κηρυχθεί συμβατό με την εσωτερική αγορά βάσει των κατευθυντηρίων γραμμών, ένα μέτρο κρατικής ενίσχυσης πρέπει να επιδιώκει στόχο κοινού συμφέροντος. Σύμφωνα με το ίδιο σημείο, η απαίτηση αυτή αντικατοπτρίζεται στην προϋπόθεση ότι ένα τέτοιο μέτρο πρέπει να «επιδιώκει στόχο κοινού συμφέροντος, όπως η πρόληψη κοινωνικών προβλημάτων ή η αντιμετώπιση ανεπαρκειών της αγοράς». Τούτο επιβεβαιώνεται από το σημείο 44 των κατευθυντηρίων γραμμών, κατά το οποίο τα κράτη μέλη οφείλουν να καταδείξουν ότι η κατάρρευση του δικαιούχου ενδέχεται να προκαλέσει σοβαρά κοινωνικά προβλήματα ή μείζονες ανεπάρκειες στην αγορά. Επομένως, το περιεχόμενο της απαίτησης αυτής συνδέεται με την προϋπόθεση του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ, κατά την οποία το μέτρο ενισχύσεως πρέπει να προορίζεται για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, όπως εξάλλου υποστήριξαν οι διάδικοι κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.
- 69 Εξ αυτού συνάγεται ότι η ίδια η ουσία των απαιτήσεων που προβλέπονται στα σημεία 43 και 44 των κατευθυντηρίων γραμμών δεν είναι αντίθετη προς το άρθρο 107, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ, πράγμα το οποίο, εξάλλου, ουδείς εκ των διαδίκων υποστηρίζει, και ότι οι κατευθυντήριες γραμμές, επιβάλλοντας την εν λόγω απαίτηση, δεν περιόρισαν αδικαιολόγητα το περιεχόμενο της ανωτέρω διάταξης όσον αφορά την εξέταση της συμβατότητας μέτρου κρατικής ενίσχυσης κατά την έννοια της απόφασης της 22ας Σεπτεμβρίου 2020, Αυστρία κατά Επιτροπής (C-594/18 P, EU:C:2020:742). Επιπλέον, από τις σκέψεις 66 και 67 της απόφασης αυτής

προκύπτει ότι το γεγονός ότι η σχεδιαζόμενη ενίσχυση καθιστά δυνατή την αντιμετώπιση της ανεπάρκειας της αγοράς μπορεί να αποτελέσει κρίσιμο στοιχείο για την εκτίμηση της συμβατότητας της ενισχύσεως βάσει του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ.

- 70 Το σημείο 44, στοιχείο β', των εν λόγω κατευθυντηρίων γραμμών προβλέπει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να καταδείξουν ότι η κατάρρευση του δικαιούχου ενδέχεται να προκαλέσει σοβαρά κοινωνικά προβλήματα ή μείζονες ανεπάρκειες στην αγορά, καθόσον «διαγράφεται κίνδυνος διαταραχής στην παροχή σημαντικής υπηρεσίας που δύσκολα μπορεί να αντικατασταθεί και σε τομέα στον οποίο δύσκολα θα μπορούσε να εισέλθει κάποιος ανταγωνιστής (π.χ. ο εθνικός πάροχος υποδομής)».
- 71 Εν προκειμένω, πρέπει να εξεταστεί εάν η Επιτροπή μπορούσε, χωρίς να έχει αμφιβολίες, να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η επίμαχη υπηρεσία ήταν «σημαντική» και ότι δύσκολα μπορούσε να αντικατασταθεί κατά την έννοια του σημείου 44, στοιχείο β', των κατευθυντηρίων γραμμών.
- 72 Στις παραγράφους 81 έως 97 της προσβαλλόμενης απόφασης, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα αυτό βάσει, κατ' ουσίαν, δύο στοιχείων, ήτοι, πρώτον, της δυσκολίας οργάνωσης του επαναπατρισμού, από άλλες αεροπορικές εταιρίες, των αποκλεισμένων στο εξωτερικό επιβατών της παρεμβαίνουσας και, δεύτερον, της αδυναμίας των εν λόγω εταιριών να αντικαταστήσουν βραχυπρόθεσμα τις υπηρεσίες που παρείχε η παρεμβαίνουσα στους ταξιδιωτικούς πράκτορες και τα ανεξάρτητα ταξιδιωτικά γραφεία στη Γερμανία.
- 73 Καταρχάς, πρέπει να εξεταστεί το πρώτο στοιχείο που έλαβε υπόψη η Επιτροπή, ήτοι ο κίνδυνος διαταραχής των υπηρεσιών μεταφοράς επιβατών που παρέχει η παρεμβαίνουσα, ο οποίος θα είχε ως συνέπεια την υποχρέωση επαναπατρισμού των αποκλεισμένων στο εξωτερικό επιβατών.
- 74 Κατά πρώτον, επισημαίνεται ότι οι κατευθυντήριες γραμμές δεν περιλαμβάνουν ορισμό της έννοιας της «σημαντικής υπηρεσίας».
- 75 Εντούτοις, το σημείο 44 των κατευθυντηρίων γραμμών περιλαμβάνει μη εξαντλητικό κατάλογο περιστάσεων υπό τις οποίες η Επιτροπή θα μπορούσε να θεωρήσει ότι η κατάρρευση του δικαιούχου της ενίσχυσης θα ήταν πιθανό να προκαλέσει σοβαρά κοινωνικά προβλήματα ή μείζονες ανεπάρκειες στην αγορά. Ορισμένα από αυτά τα παραδείγματα συνδέονται με «σοβαρά κοινωνικά προβλήματα», ιδίως το στοιχείο α', το οποίο λαμβάνει υπόψη το ποσοστό ανεργίας, ή το στοιχείο ζ', το οποίο αναφέρεται σε «παρεμφερείς καταστάσεις έντονης δυσπραγίας δεόντως τεκμηριωμένες». Τα λοιπά παραδείγματα συνδέονται περισσότερο με τον κίνδυνο μείζονων ανεπάρκειών στην αγορά. Τούτο ισχύει στην, επίμαχη στην υπό κρίση υπόθεση, περίπτωση που διαλαμβάνεται στο στοιχείο β', όπως και στην περίπτωση του στοιχείου γ', το οποίο αναφέρεται στην έξοδο από την αγορά «μιας επιχείρησης με σημαντικό συστημικό ρόλο σε συγκεκριμένη περιφέρεια ή τομέα», και του στοιχείου δ', το οποίο αφορά τον κίνδυνο διακοπής της συνέχειας στην παροχή υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ). Κατά συνέπεια, για να θεωρηθεί η υπηρεσία ως «σημαντική», δεν απαιτείται η επιχείρηση που παρέχει την υπηρεσία αυτή να διαδραματίζει σημαντικό συστημικό ρόλο για την οικονομία μιας περιφέρειας του οικείου κράτους μέλους, ούτε να είναι επιφορτισμένη με την παροχή ΥΓΟΣ, δεδομένου ότι οι τελευταίες δύο περιπτώσεις καλύπτονται αντιστοίχως από το σημείο 44, στοιχεία γ' και δ', των κατευθυντηρίων γραμμών.

- 76 Επιπροσθέτως, σε αντίθεση με όσα υποστηρίζει η προσφεύγουσα, το γεγονός και μόνον ότι το σημείο 44, στοιχείο β', αναφέρεται «π.χ.» σε «εθνικό πάροχο υποδομής» ουδόλως σημαίνει ότι το πεδίο εφαρμογής του εν λόγω σημείου περιορίζεται σε υπηρεσίες που είναι σημαντικές σε εθνικό επίπεδο.
- 77 Ως εκ τούτου, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι μια υπηρεσία είναι «σημαντική» μόνον εφόσον είναι σημαντική για ολόκληρη την οικονομία ενός κράτους μέλους.
- 78 Εξάλλου, πρέπει ομοίως να απορριφθεί ως αλυσιτελές το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι οι αεροπορικές μεταφορές προς τουριστικούς προορισμούς δεν συνιστούν «σημαντική υπηρεσία» κατά την έννοια του σημείου 44, στοιχείο β', των κατευθυντηρίων γραμμών. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή ουδόλως θεώρησε ότι η επίμαχη υπηρεσία ήταν «σημαντική» για τον λόγο ότι εξυπηρετούσε τουριστικούς προορισμούς.
- 79 Κατά δεύτερον, όσον αφορά το ζήτημα αν οι παρεχόμενες από την παρεμβαίνουσα υπηρεσίες δύσκολα μπορούσαν να αντικατασταθούν, κατά την έννοια του σημείου 44, στοιχείο β', των κατευθυντηρίων γραμμών, από τις παραγράφους 82 και 85 της προσβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι άλλες, ανταγωνίστριες, αεροπορικές εταιρίες δεν θα μπορούσαν να αναλάβουν σε σύντομο χρονικό διάστημα τον άμεσο επαναπατρισμό των αποκλεισμένων στο εξωτερικό επιβατών της παρεμβαίνουσας λόγω της ταυτόχρονης επέλευσης πλειόνων παραγόντων, μεταξύ των οποίων το γεγονός ότι συνολικώς 669 αεροσκάφη Boeing 737 MAX είχαν καθηλωθεί στο έδαφος, το οποίο είχε ως συνέπεια τη μείωση της διαθεσιμότητας στην αγορά ναυλωμένων αεροσκαφών με πλήρωμα, και το γεγονός ότι ταυτόχρονα συνεχιζόταν ο επαναπατρισμός 140 000 επιβατών της Thomas Cook προς το Ηνωμένο Βασίλειο, στον οποίο συμμετείχαν τουλάχιστον 50 αεροπορικές εταιρίες για συνολικά 746 πτήσεις προς 55 διαφορετικούς προορισμούς, σε διάστημα δύο εβδομάδων. Συγκριτικά, ο ενδεχόμενος επαναπατρισμός των επιβατών της παρεμβαίνουσας θα ήταν σημαντικά μεγαλύτερος και περισσότερο περίπλοκος, δεδομένου ότι θα αφορούσε περίπου 200 000 έως 300 000 επιβάτες προς 50 έως 150 διαφορετικούς προορισμούς, εκ των οποίων περίπου 20 000 έως 30 000 επιβάτες προς μακρινούς προορισμούς, όπερ θα απαιτούσε περίπου 1 000 έως 1 500 πτήσεις. Επιπλέον, σύμφωνα με την παράγραφο 88 της προσβαλλόμενης απόφασης, η δυναμικότητα των τεσσάρων γερμανικών αερολιμένων τους οποίους εξυπηρετεί η παρεμβαίνουσα θα συνιστούσε επίσης περιορισμό σε μια ενδεχόμενη επιχείρηση επαναπατρισμού, δεδομένου ότι, συγκριτικά, για τον επαναπατρισμό των επιβατών της Thomas Cook στο Ηνωμένο Βασίλειο και μόνον είχε απαιτηθεί η χρήση δέκα αεροπορικών βάσεων της Thomas Cook.
- 80 Ως προς το σημείο αυτό, το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι η Επιτροπή μπορούσε, χωρίς να έχει αμφιβολίες, να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι υφίστατο κίνδυνος διαταραχής στην παροχή σημαντικής υπηρεσίας που δύσκολα μπορεί να αντικατασταθεί, στηριζόμενη στο γεγονός ότι η έξοδος της παρεμβαίνουσας από την αγορά θα άφηνε μεγάλο αριθμό επιβατών αποκλεισμένους στο εξωτερικό, ορισμένους σε μακρινούς προορισμούς, και ότι ο επαναπατρισμός τους από άλλες αεροπορικές εταιρίες θα ήταν δύσκολο να πραγματοποιηθεί εξαιτίας όλων των παραγόντων που τεκμηριώνονται με σαφή και συγκεκριμένο τρόπο στην προσβαλλόμενη απόφαση. Λόγω του κινδύνου αυτού, η έξοδος της παρεμβαίνουσας από την αγορά ήταν πιθανό να προκαλέσει μείζονες ανεπάρκειες στην αγορά αυτή.
- 81 Κανένα από τα επιχειρήματα που προβάλλει η προσφεύγουσα δεν δύναται να κλονίσει το ως άνω συμπέρασμα.

- 82 Πρώτον, το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι υφίσταται πλεονάζουσα αεροπορική ικανότητα κατά τη «χειμερινή περίοδο» δεν μπορεί να ευδοκιμήσει. Αφενός, δεν αμφισβητείται ότι, στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών, η χειμερινή περίοδος διαρκεί από το τέλος Οκτωβρίου έως το τέλος Μαρτίου, ενώ οι επιχειρήσεις ενδεχόμενου επαναπατρισμού, που έπρεπε να αρχίσουν από τις 23 Σεπτεμβρίου, δεν βρίσκονταν εντός της περιόδου αυτής. Αφετέρου, και εν πάση περιπτώσει, γεγονός παραμένει ότι, κατά το χρονικό εκείνο σημείο, η διαθεσιμότητα αεροσκαφών είχε επηρεαστεί σημαντικά, λόγω ιδίως δύο εξαιρετικών γεγονότων που συνέβησαν ταυτόχρονα, ήτοι της ακινητοποίησης και των προβλημάτων στην παράδοση εκατοντάδων αεροσκαφών τύπου Boeing 737 MAX και του μεγάλης κλίμακας επαναπατρισμού των επιβατών της Thomas Cook. Συναφώς, επισημαίνεται ότι, όπως τονίζει και η Επιτροπή, ο επαναπατρισμός που θα έπρεπε να οργανωθεί για τους επιβάτες της παρεμβαίνουσας θα ήταν ακόμη πιο εκτεταμένος από εκείνον των επιβατών της Thomas Cook, ο οποίος χαρακτηρίστηκε ως «ο μεγαλύτερος επαναπατρισμός σε καιρό ειρήνης». Τα στοιχεία που μνημονεύονται στη σκέψη 79 ανωτέρω, και τα οποία δεν αμφισβητούνται, το μαρτυρούν.
- 83 Ως εκ τούτου, ο αντίκτυπος των δύο αυτών εξαιρετικών και ταυτόχρονων γεγονότων επί της διαθεσιμότητας των αεροσκαφών δυσχέρανε σημαντικά τις ενδεχόμενες επιχειρήσεις επαναπατρισμού, οι οποίες έπρεπε να πραγματοποιηθούν παράλληλα και επειγόντως από άλλες αεροπορικές εταιρίες.
- 84 Συναφώς, επισημαίνεται ότι το σημείο 44, στοιχείο β', των κατευθυντηρίων γραμμών δεν απαιτεί να είναι αδύνατο να αντικατασταθεί μια σημαντική υπηρεσία· αρκεί να είναι «δύσκολο» να αντικατασταθεί.
- 85 Δεύτερον, όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή εσφαλμένα στηρίχθηκε στη δυναμικότητα των τεσσάρων και μόνο γερμανικών αερολιμένων που εξυπηρετεί η παρεμβαίνουσα, διαπιστώνεται ότι η Επιτροπή δεν αρνήθηκε τη δυνατότητα προσφυγής, προς τον σκοπό ενδεχόμενου επαναπατρισμού, στη δυναμικότητα άλλων, ενδεχομένως λιγότερο κορεσμένων, αερολιμένων. Οι περιορισμοί, όσον αφορά τη δυναμικότητα, των τεσσάρων γερμανικών αερολιμένων τους οποίους εξυπηρετούσε η παρεμβαίνουσα μνημονεύθηκαν απλώς από την Επιτροπή, στην παράγραφο 88 της προσβαλλόμενης απόφασης, για λόγους σύγκρισης με τις δέκα αεροπορικές βάσεις της Thomas Cook οι οποίες είχαν χρησιμοποιηθεί για τον επαναπατρισμό των επιβατών της, καταδεικνύοντας με τον τρόπο αυτό ότι ο επαναπατρισμός των επιβατών της παρεμβαίνουσας θα ήταν περισσότερο περίπλοκος από εκείνον των επιβατών της Thomas Cook.
- 86 Τρίτον, όσον αφορά τον ισχυρισμό της παρεμβαίνουσας ότι η Επιτροπή δεν αιτιολόγησε την αναγκαιότητα χρονικού διαστήματος έξι μηνών για τον επαναπατρισμό των επιβατών της παρεμβαίνουσας, επισημαίνεται ότι η Επιτροπή ουδέποτε θεώρησε ότι το διάστημα αυτό ήταν αναγκαίο για τον εν λόγω επαναπατρισμό. Το διάστημα των έξι μηνών αντιστοιχεί, στην πραγματικότητα, στη διάρκεια του επίμαχου μέτρου. Εντούτοις, όπως ορθώς επισημαίνει η Επιτροπή, η διάρκεια του επίμαχου μέτρου ουδόλως συνδέεται με το χρονικό διάστημα που θα ήταν αναγκαίο για έναν ενδεχόμενο επαναπατρισμό. Αντιθέτως, το διάστημα των έξι μηνών αποσκοπεί, όπως αναφέρεται στο σημείο 60 των κατευθυντηρίων γραμμών, στο να επιτρέψει στον δικαιούχο να αποκαταστήσει τη ρευστότητά του.
- 87 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η έκταση, η πολυπλοκότητα και ο επείγων χαρακτήρας των επιχειρήσεων επαναπατρισμού οι οποίες θα έπρεπε να πραγματοποιηθούν υπό συνθήκες που χαρακτηρίζονταν από την ταυτόχρονη επέλευση εξαιρετικών γεγονότων

δικαιολογούν, αφ' εαυτών, το συμπέρασμα ότι η έξοδος της παρεμβαίνουσας από την αγορά θα συνεπαγόταν κίνδυνο διαταραχής στην παροχή σημαντικής υπηρεσίας η οποία δύσκολα θα μπορούσε να αντικατασταθεί υπό τις ιδιαίτερες περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης.

- 88 Επομένως, τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας με τα οποία αμφισβητείται το δεύτερο στοιχείο που έλαβε υπόψη Επιτροπή, ήτοι τον κίνδυνο διαταραχής των παρεχόμενων από την παρεμβαίνουσα υπηρεσιών σε ταξιδιωτικά πρακτορεία και ανεξάρτητους ταξιδιωτικούς πράκτορες στη Γερμανία, είναι αλυσιτελή.
- 89 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, πρέπει να γίνει δεκτό ότι από τη δεύτερη ένδειξη δεν προκύπτουν ομοίως αμφιβολίες.

δ) Επί της ενδείξεως περί παραβάσεως του σημείου 74 των κατευθυντηρίων γραμμών

- 90 Η παρεμβαίνουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η Επιτροπή προέβη σε ελλιπή και ανεπαρκή εξέταση της προϋπόθεσης περί εφάπαξ ενίσχυσης, η οποία προβλέπεται στο σημείο 74 των κατευθυντηρίων γραμμών, καθόσον περιορίστηκε να αναφέρει ότι η παρεμβαίνουσα και οι υπό τον έλεγχό της οντότητες δεν είχαν λάβει ενίσχυση διάσωσης, ενίσχυση αναδιάρθρωσης ή προσωρινή στήριξη αναδιάρθρωσης στη διάρκεια των δέκα τελευταίων ετών, ενώ θα έπρεπε επίσης να εξακριβώσει ότι και ο ίδιος ο όμιλος Thomas Cook δεν είχε λάβει τέτοιες ενισχύσεις.
- 91 Η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα αμφισβητούν τα ως άνω επιχειρήματα.
- 92 Το σημείο 74 των κατευθυντηρίων γραμμών ορίζει ότι, «[ό]ταν ένας επιχειρηματικός όμιλος έχει λάβει ενίσχυση διάσωσης ή αναδιάρθρωσης ή προσωρινή στήριξη αναδιάρθρωσης, η Επιτροπή δεν επιτρέπει υπό κανονικές συνθήκες να χορηγηθεί άλλη ενίσχυση διάσωσης ή αναδιάρθρωσης στον ίδιο τον όμιλο ή σε οποιαδήποτε από τις επιχειρήσεις του ομίλου, εκτός εάν έχουν παρέλθει 10 έτη από τη χορήγηση της ενίσχυσης ή έχει λήξει η περίοδος αναδιάρθρωσης ή έχει διακοπεί η εφαρμογή του σχεδίου, όποιο είναι το πλέον πρόσφατο».
- 93 Εν προκειμένω, αρκεί η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα δεν επικαλείται, όπως ρητώς αναγνώρισε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, κανένα στοιχείο ικανό να αποδείξει ότι ο όμιλος Thomas Cook είχε λάβει οποιαδήποτε ενίσχυση διάσωσης, ενίσχυση αναδιάρθρωσης ή προσωρινή στήριξη αναδιάρθρωσης στη διάρκεια των δέκα τελευταίων ετών.
- 94 Επομένως, υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, ελλείψει οποιασδήποτε σχετικής ενδείξεως και υπό το πρίσμα της προμνησθείσας στη σκέψη 27 ανωτέρω νομολογίας, δεν είναι δυνατό να προσαφθεί στην Επιτροπή ότι προέβη σε ελλιπή και ανεπαρκή εξέταση της προϋπόθεσης περί εφάπαξ ενίσχυσης, που προβλέπεται στο σημείο 74 των κατευθυντηρίων γραμμών.
- 95 Κατά συνέπεια, η προσφεύγουσα δεν κατόρθωσε να αποδείξει ότι η ένδειξη σχετικά με παράβαση του σημείου 74 των κατευθυντηρίων γραμμών θα έπρεπε να είχε δημιουργήσει στην Επιτροπή αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητα του επίμαχου μέτρου με την εσωτερική αγορά.
- 96 Κατόπιν των προεκτεθέντων, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε την ύπαρξη αμφιβολιών ικανών να δικαιολογήσουν την κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας.
- 97 Ως εκ τούτου, ο τέταρτος λόγος της προσφυγής πρέπει να απορριφθεί.

2. Επί του πέμπτου λόγου ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται παράβαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως

- 98 Με τον πέμπτο λόγο ακυρώσεως, η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασης είναι πλημμελής ή αντιφατική.
- 99 Η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα αμφισβητούν το ως άνω επιχείρημα.
- 100 Από πάγια νομολογία προκύπτει ότι η αιτιολογία που επιβάλλει το άρθρο 296 ΣΛΕΕ πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στη φύση της σχετικής πράξης και να εκθέτει με σαφήνεια και χωρίς αμφισημία τη συλλογιστική του θεσμικού οργάνου που εξέδωσε την πράξη, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στους μεν ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους για τους οποίους ελήφθη το μέτρο, στο δε αρμόδιο δικαστήριο να ασκήσει τον έλεγχό του. Η απαίτηση αιτιολογήσεως πρέπει να εκτιμάται με γνώμονα τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης, ιδίως δε το περιεχόμενο της πράξης, τη φύση των παρατιθέμενων στοιχείων της αιτιολογίας και το συμφέρον που έχουν ενδεχομένως για παροχή διευκρινίσεων οι αποδέκτες ή άλλα πρόσωπα τα οποία η πράξη αφορά άμεσα και ατομικά. Η αιτιολογία δεν απαιτείται να παραθέτει εξαντλητικά όλα τα κρίσιμα πραγματικά και νομικά στοιχεία, καθόσον το ζήτημα αν η αιτιολογία μιας πράξης πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 296 ΣΛΕΕ πρέπει να εκτιμάται με γνώμονα όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται, καθώς και το σύνολο των κανόνων δικαίου που διέπουν τον σχετικό τομέα (βλ. απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2011, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, C-279/08 P, EU:C:2011:551, σκέψη 125 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 101 Πρώτον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η αιτιολογία που περιλαμβάνεται στην παράγραφο 80 της προσβαλλόμενης απόφασης είναι αντιφατική, καθόσον η Επιτροπή, αφενός, ανέφερε ότι η επείγουσα ανάγκη της παρεμβαίνουσας για ρευστότητα οφειλόταν κυρίως στους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς που εφαρμόζονταν παλαιότερα στο εσωτερικό του ομίλου Thomas Cook και, αφετέρου, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι δυσχέρειες της παρεμβαίνουσας δεν είχαν προκύψει από αυθαίρετη κατανομή των δαπανών στο εσωτερικό του ομίλου.
- 102 Ωστόσο, από την ανάγνωση των παραγράφων 12, 15 έως 17, 80 και 109 της προσβαλλόμενης απόφασης καθίσταται δυνατό να γίνουν αντιληπτοί οι λόγοι για τους οποίους η Επιτροπή θεώρησε, ειδικότερα, ότι ο από κοινού υπολογισμός των ταμειακών διαθεσίμων του ομίλου δεν συνιστούσε τέτοια αυθαίρετη κατανομή. Όπως προκύπτει από τις σκέψεις 52 έως 57 ανωτέρω, η αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασης δεν ενέχει αντίφαση ως προς το σημείο αυτό.
- 103 Δεύτερον, κατά την προσφεύγουσα, η προσβαλλόμενη απόφαση πάσχει έλλειψη αιτιολογίας όσον αφορά το ζήτημα αν οι δυσχέρειες που αντιμετώπιζε η παρεμβαίνουσα ήταν τόσο σοβαρές, ώστε να μην μπορούν να αντιμετωπιστούν από τον ίδιο τον όμιλο, όπως απαιτεί το σημείο 22 των κατευθυντηρίων γραμμών.
- 104 Συναφώς, όπως επισημάνθηκε στις σκέψεις 60 έως 63 ανωτέρω, από τις παραγράφους 12 και 13 της προσβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι ο όμιλος Thomas Cook είχε παύσει, με άμεση ισχύ, τις δραστηριότητές του και είχε τεθεί υπό δικαστική εκκαθάριση στις 23 Σεπτεμβρίου 2019. Επιπλέον, η Επιτροπή, στην παράγραφο 17 της εν λόγω απόφασης, επισήμανε ότι η μητρική εταιρία δεν ήταν προφανώς σε θέση να στηρίξει την παρεμβαίνουσα και αποτελούσε μάλλον βάρος για την τελευταία. Επομένως, οι ως άνω παράγραφοι της προσβαλλόμενης απόφασης αναφέρουν, κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο, τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή έκρινε ότι πληρούνταν η προμνησθείσα προϋπόθεση του σημείου 22 των κατευθυντηρίων γραμμών.

- 105 Τρίτον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν αναφέρει τους λόγους για τους οποίους οι παρεχόμενες από την παρεμβαίνουσα υπηρεσίες έπρεπε να θεωρηθούν ως σημαντικές και δεν μπορούσαν να αντικατασταθούν από υπηρεσίες παρεχόμενες από άλλες αεροπορικές εταιρίες, κατά την έννοια του σημείου 44, στοιχείο β', των κατευθυντηρίων γραμμών.
- 106 Εντούτοις, διαπιστώνεται ότι οι παράγραφοι 81 έως 95 της προσβαλλόμενης απόφασης περιλαμβάνουν λεπτομερή έκθεση των λόγων που οδήγησαν την Επιτροπή να θεωρήσει ότι πληρούνταν οι προϋποθέσεις του σημείου 44, στοιχείο β', των κατευθυντηρίων γραμμών. Η Επιτροπή στήριξε το συμπέρασμα αυτό, μεταξύ άλλων, στην έκταση και την πολυπλοκότητα των ενδεχόμενων επιχειρήσεων επαναπατρισμού υπό περιστάσεις που χαρακτηρίζονταν από έκτακτα γεγονότα που συνέβαιναν ταυτόχρονα, γεγονός το οποίο καθιστούσε δυσχερή την οργάνωση τέτοιων επιχειρήσεων από άλλες αεροπορικές εταιρίες. Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασης είναι, από την άποψη αυτή, επαρκής.
- 107 Τέταρτον, κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή παρέλειψε να αναφέρει τον λόγο για τον οποίο έκρινε ότι πληρούνταν εν προκειμένω η προϋπόθεση περί εφάπαξ ενίσχυσης η οποία προβλέπεται στο σημείο 74 των κατευθυντηρίων γραμμών.
- 108 Συναφώς, επισημαίνεται, αφενός, ότι η Επιτροπή, στο σημείο 112 της προσβαλλόμενης απόφασης, ανέφερε ότι ούτε η παρεμβαίνουσα ούτε άλλη οντότητα η οποία ελέγχεται από αυτή είχε λάβει ενίσχυση διάσωσης, ενίσχυση αναδιάρθρωσης ή προσωρινή στήριξη αναδιάρθρωσης στη διάρκεια των δέκα τελευταίων ετών. Αφετέρου, ελλείπει οποιασδήποτε ενδείξεως ότι ο όμιλος Thomas Cook είχε λάβει οποιαδήποτε ενίσχυση στη διάρκεια των δέκα ετών που προηγήθηκαν της χορήγησης του επίμαχου μέτρου, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να παράσχει λεπτομερέστερη αιτιολογία επί του σημείου αυτού. Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή εξέθεσε επαρκώς τους λόγους για τους οποίους έκρινε ότι η προϋπόθεση περί εφάπαξ ενίσχυσης πληρούται στην προκειμένη περίπτωση.
- 109 Κατά συνέπεια, ο πέμπτος λόγος της προσφυγής πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.
- 110 Κατόπιν των προεκτεθέντων, η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

IV. Επί των δικαστικών εξόδων

- 111 Κατά το άρθρο 134, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα ηττήθηκε, πρέπει να φέρει τα δικαστικά έξοδά της καθώς και εκείνα της Επιτροπής, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα της τελευταίας.
- 112 Η παρεμβαίνουσα φέρει τα δικαστικά έξοδά της, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 138, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δέκατο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

- 2) Η Ryanair DAC φέρει τα δικαστικά έξοδά της καθώς και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.**
- 3) Η Condor Flugdienst GmbH φέρει τα δικαστικά έξοδά της.**

Kornezov

Buttigieg

Kowalik-Bańczyk

Hesse

Petrлік

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 18 Μαΐου 2022.

(υπογραφές)